

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 22

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. — Рівне: РДГУ, 2002. — 207 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович** (Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович** (заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович** (Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна** (Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович** (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович** (Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович** (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович** (Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович** (Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович** (Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович** (заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 27.09.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.

Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 3.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

часто і над IV та V ступенями. У швидкому темпі *группетто* над нотою складається з чотирьох рівних звуків. Нажаль, *группетто* часто грають як квінтоль, яка починається з головної ноти. Таке виконання стилістично невірне. *Группетто* між двома нотами завжди складається з чотирьох звуків і виконується як можна пізніше. *Группетто*, яке стоїть після ноти з крапкою, виконується перед крапкою, збільшуючи довжину цієї ноти. Це правило знаходимо у всій теоретичній літературі того часу. [2, 309]

Є. і П. Бабура Склада радять виконувати *группетто* як можна гнучкіше і виразніше. Пальці повинні реагувати блискавично.

Виконавці та педагоги по-різному відносяться і до інтерпретації трелі. Одні музиканти починають будь-яку трель з головної ноти, а інші – з допоміжної. Відповідно теорії XVIII століття, трель починалася з допоміжної ноти і записувалась без форшлагу. У сучасному запису трель записується з форшлагом. Якщо не торкатися теорії і вдуматись у самі твори Моцарта, то можна знайти у них багато місць, в яких треба обов'язково починати трель з головної ноти, а саме:

- а) коли трелі передують сусідня, більш висока нота;
- б) коли трелі передують три висхідні чи низхідні ноти;
- в) коли трель стоїть над дисонансом;
- г) коли трель – в басу. Якщо у цьому випадку починати трель з допоміжної ноти, то бас, як фундамент гармонії, втрачить своє значення;
- д) коли трелі передують нота тієї ж висоти, яка служить акцентованим затактом;
- ж) у трельних послідовностях, як, наприклад у другій частині Концерту *Es-dur*;
- з) нарешті, в деяких виключних випадках, які важко піддаються систематизації.

Багато такого роду прикладів дозволяють зробити наступний висновок: В.А. Моцарт віддавав перевагу трелі, яка починається з головної ноти. Це підтверджують і ті, дуже рідкісні випадки, коли Моцарт перед треллю ставить коротку ноту форшлагу.

На протязі багатьох років нам доводилось слухати видатних інтерпретаторів Моцарта, які починали трелі з головної ноти, і це до сих пір має сильний вплив на нас; а звичка, як відомо, володіє більшою силою переконання, ніж найпереконливіші аргументи.

Трелі Моцарта, як і усі прикраси слід виконувати як можна рухливіше та філігранніше. Тільки довгі трелі в *Andante* і *Adagio* можна інколи, заради виразності, починати ледь спокійніше, а потім прискорити чи, перед кінцем, трохи заповільнити трель. Ці варіанти виконання можуть, проте, привести до афектації, і, тому треба бути дуже обережним, змінюючи швидкість трелі. Трель, зрозуміло, треба виконувати як можна ясніше і рівномірніше. У своїх рукописах Моцарт не робить різниці між треллю та пральтриллером. [2, 325]

Пральтриллер у Моцарта часто треба починати, як і трелі, з головної ноти. На користь цього говорять ті обставини, що Моцарт у виключно виняткових випадках ставив перед пральтриллером дрібні форшлаги. Ітак, можливість універсального вирішення питань мелізматички виключена, хіба що знайдеться розповідь сучасників про те, як сам Моцарт грав прикраси.

Отже, вирішення поставлених у цій статті проблем досить складне і вимагає від виконавця не тільки знання історичних стилів у музиці, але й справжнього чуття. У підручниках, посібниках та виданнях творів Моцарта, призначених для широкої практики, звичайно є коротко викладені правила і таблиці, автори яких намагаються дати раз і назавжди встановлене вирішення цих задач. Проте такий підхід був би невірним. Нехай учень притримується цих спрощених правил, та відповідального художника вони не можуть і не повинні задовольнити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А.Д. Методика обучения игре на фортепиано. – М: Музыка, 1978.
2. Бабура-Склада Е и П. Интерпретация Моцарта. – М: Музыка, 1972.
6. Бах Ф.Э. Опыт правильного способа игры на клавире. М.Э. Т. 3. – М: Музыка, 1972.
7. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. – М: Музыка, 1982.
8. Рубинштейн А.Г. Письмо к Зенфу. – М: Музыка, 1964.
9. Штеглиц Р. Моцарт. – М: Музыка, 1964.
10. Ярмач Т.Н. Интерпретация орнаментики в творчестве венских классиков: Методические рекомендации для студентов факультета культ.-просвет. Работы по ф-но / РГИК. – Ровно, 1987.
Одержано редакцією 05.09.2002.

УДК: 37. 036: 78 (477)

Н. Ф. ХИЛЮК

ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасні актуальні проблеми соціально-економічного розвитку держави, визначення пріоритетних напрямків розвитку справи виховання та освіти молоді в Україні поставили перед наукою питання підвищення духовної культури нашого суспільства, формування творчої, висококультурної особистості. Вдосконалення діяльності школи торкається інтересів як теперішнього, так і майбутніх поколінь, оскільки наша країна зацікавлена в тому, щоб нове покоління людей піднялось на більш високий щабель загальної культури і освіченості, професійної кваліфікації і громадської зрілості.

У становленні загальної культури особистості значну роль відіграють різні форми виховного процесу підростаючого покоління. Поряд із моральним, трудовим, фізичним, розумовим вихованням надзвичайного значення надається й естетичному вихованню школярів загальноосвітньої школи. Важливим фактором цілеспрямованого естетичного впливу на особистість є мистецтво, оскільки в ньому концентрується і матеріалізується естетичне ставлення. Тому художнє виховання – виховання потреби в мистецтві, розвиток його відчуття, розуміння, здатності до художньої творчості – є невід'ємною частиною естетичного виховання в цілому.

У державній національній програмі "Освіта" (Україна ХХІ століття) визначається стратегічна мета розвитку системи виховання підростаючого покоління, а саме: виховання школярів мистецтвом як невід'ємною складовою частиною морального виховання. Вдосконалення національної системи освіти в Україні передбачає новий підхід до виховання школярів засобами мистецтва.

Як в історії нашої держави, так і в усьому світі вчених цікавить розвиток теорії і практики виховання молодого покоління засобами мистецтва, а також які були теоретико-педагогічні передумови музично-естетичного виховання в Україні. Музична культура кожного народу має специфічні риси, які найяскравіше виявляються у народній музиці. Зміст української музики пов'язаний з історією України, становленням нації, визвольним рухом за незалежність, творенням власної культури.

Становлення системи музичної освіти в Україні відбувалися на педагогічних традиціях, що мали глибокі історичні корені, які склалися впродовж багатьох віків у річці української світської і духовної культури.

Сюжети життя Русі зображені на фресках Софійського собору (1037). Можемо стверджувати, що музика не лише прикрашала будні й свята наших предків, піднімала їх серця до Бога у літургійних відправах, вона була дзеркалом їх світосприйняття. Цікавим прикладом уваги до музики може слугувати "Повчання для дітей Володимира Мономаха" (1096), в якому наголошувалось, що разом з "поклоном і співом" учні повинні вчитись перемагати труднощі й своїм мистецтвом служити державі.

Наприкінці Х століття виник церковний спів. Він поширювався разом із християнством із Візантії і в умовах Русі зазнав впливу самобутніх місцевих традицій. Історичні джерела свідчать, що ще за часів Київської Русі існували співці, які виконували твори на історичні теми, а саме: легендарний Боян, співці Мануйло, Митус. Це згадується у Волинському літописі за 1241 рік.

Осмисленням виховного феномену музики бачимо у висловлюваннях музикантів, що започаткували основи професійної загальної музичної педагогіки. М.Дилецький у своїй "Граматичі мусикійській" писав: "музика співанієм або ігранієм своїм серця людські або до веселості, або до смутку і жалю побуждає". Думки М.Дилецького про виховне значення музики спирались на етнопедагогічні джерела, враховували особливості музичної обдарованості українського народу, тому вони надалі розвивались як у педагогічній теорії, так і в практиці шкільництва. В Україні музика цінувалась перш за все як засіб морально-релігійного виховання. Тому в народних школах музичне виховання обмежувалось в основному церковним співом.

Як відомо, система українського шкільництва започатковується ще за князя Володимира, згодом вона розвивається при єпископських осередках для виховання духівництва, що й визначало церковний характер шкільної освіти аж до ХVІ століття. У цей період залучення до музичного мистецтва підпорядковувалось традиціям церковної культури. Давньоруська професійна музика залишалась виключно церковною. Майстрів церковного співу готували у школах та при монастирях.

Важливу роль у музичному вихованні в Україні зіграли братські школи. Заслугою братських шкіл є те, що рятуючи українське населення від винародження, вони дали значний поштовх для національно-культурного руху. Школи, які мали виховувати національно свідому, культурно освічену українську молодь, відкривали просвітителі-меценати, для прикладу, князь Констянтин Острожський, а також плеяда освічених висококультурних особистостей, для яких музика і мистецтво були внутрішньою потребою душі. Серед них – вчені, державні та релігійні діячі, митці (І.Мазепа, П.Орлик, П.Полуботок, Ф.Прокопович, І.Максимович), а також відомі представники української професійної музики М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Ведель та інші.

Не можна не згадати про Київську школу що була заснована Богоявленським братством у 1615 році. Пізніше у 1761 році на її базі відкривається Києво-Могилянська академія. Цей навчальний заклад в прямому і переносному значенні був осередком освіти і культури для всієї Східної Європи.

Продовжуючи традиції братських шкіл, де від учнів вимагалось не лише співати "від усього серця" ... "з увагою та розчуленістю", а й знати основи нотної грамоти, теорії музики, композиції та диригування, педагоги Києво-Могилянської академії ставили за мету навчання формування свідомого ставлення до музичного мистецтва.

У творчості передових діячів національної культури відчутні ідеї духовної спорідненості українців, історичної спільності східно- і західноукраїнських земель. Піднесенню почуття національної єдності сприяли патріотичні пісні-гімни, більшість з яких заборонялася і царським урядом і в період австро-угорського панування й більшовизму. Серед них вірш-гімн "Ще не вмерла Україна" написаний П.Чубинським, музику до якого написав М.Вербицький, один із перших професійних композиторів Галичини.

У другій половині XIX століття виникає система української музичної освіти. На основі філій Російського музичного товариства відкрилися музичні училища у Києві, Одесі, Харкові, Львові.

У Львові 1903 року була заснована музична школа, з 1907 року перейменована у Вищий музичний інститут, а з 1939 року вже має статус – державна консерваторія ім. М.В.Лисенка. В 30-ті роки діяли філіали музичного закладу у містах Західної України – у Бориславі, Дрогобичі, Стрию, Тернополі, Яворові.

У період першої світової війни в Україні з'являються стрілецькі пісні. В цих піснях лейтмотивом простежуються ідеї національно-визвольного руху на західно-українських землях. Для січових стрільців писали пісні І.Франко, брати Богдан та Левко Лепкі, Р.Купчинський, М.Гайворонський, Ф.Колесса, В.Барвінський та інші. Філарет Колесса заклав основи українського етнографічного музикознавства, структурно-типологічних досліджень фольклору.

Значну роботу розбудови музичної культури у Західній Україні проводили композитори І.Лаврінський, С.Воробкевич, В.Матюк, А.Вахнянин, О.Нижанківський, Д.Січинський, С.Людкевич. Вони брали участь в організації музичної освіти, музично-співочих і добродійних культурних товариств "Просвіта", "Руська бесіда", "Боян". Українські композитори зверталися до здобутків вітчизняної гуманістичної літератури, передусім до творчості Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки.

Українська музика й музичне виховання 20-30-х років позначене інтенсивними новаторськими пошуками. З 1923 по 1928 роки діяло республіканське Музичне товариство ім. М.Леонтовича, навколо якого гуртувалися композитори-новатори. Серед них найбільш відомі – В.Косенко, М.Вериківський, Д.Січинський, Р.Сімович, П.Козинький, Г.Верьовка та інші.

В цей час посилюється і ідеологічний контроль над творчістю музикантів з боку тоталітарної держави, іншими словами відбувається репресія музичної культури. Під час Великої Вітчизняної війни дещо були змінені акценти розвитку музичного мистецтва.

В українському музичному процесі 50-60 років виявляються дві художні системи. "Офіційна музика" доби соціалістичного реалізму, та інша художня система, що ґрунтується на принципах естетики протиставлення й іманентних законах істрико-музичного процесу.

У середині 70-х років розробив та апробував на базі однієї з московських загальноосвітніх шкіл авторську систему музичного виховання Д.Б.Кабалевський. У концепції даної системи музичного виховання школярів, в якій музика розглядається як частина самого життя з використанням найбільш розповсюджених та масових музичних жанрів – пісні, маршу, танців. Три кити – пісня, марш, танець, на думку Д.Кабалевського, сприяють не тільки розвитку музичного виховання, але й формуванню музичного мислення.

В Україні Науково-дослідним інститутом педагогіки була спроба адаптувати дану програму для загальноосвітніх шкіл. Лабораторія естетичного виховання під керівництвом Л.Хлебнікової розробила програму з "Музики" для шкіл України, однак після апробації більшість вчителів відмовились від цієї програми.

У 80-90 роки оригінальним мистецьким явищем стає авторська пісня. Проводяться різноманітні конкурси, що вносять цінний вклад у розвиток національної музичної культури.

Проблема музичного виховання школярів набуває особливої значущості в умовах відродження і становлення української державності і національної культури. Значний потенціал естетичного і морального впливу на особистість, формування національної самосвідомості має національна музична спадщина. Творче використання теоретичних і практичних знань в галузі музичного мистецтва при вирішенні педагогічних, учбово-виховних і науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей допоможе успішному розвитку сучасних актуальних завдань у сфері музично-естетичного виховання підрастаючих поколінь.

Ми простежили, що виховання молодого покоління засобами музичного мистецтва в Україні впродовж багатьох століть відбувалось на засадах, що мали глибокі історичні корені, ґрунтувалось на педагогічних традиціях, які склалися у рідній українській народній, світській та духовній культурі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грица С. Філарет Михайлович Колесса. – К., 1962.
2. Дилецький М. Граматика музична. – К., 1970.
3. Державна національна програма "Освіта" /Україна XXI століття/. – К., 1994.
4. Погребенник Ф. Українські пісні-гімни. – К., 1992.
5. Степаненко М. Про творчість Д.Бортнянського, М.Березовського, О.Лизогуба. – К., 1989.
6. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
7. Українська культура: історія і сучасність. Навч. посібник /За ред. Черепанової С.О. – Львів, 1994.

Одержано редакцією 19.09.2002.

УДК: 348. 147
О. В. ХИЖКО

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВОГО МУЗИКУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МУЗИЧНИХ УЧИЛИЩ

Корінні зміни у суспільно-політичному і культурному житті країни змусили по-новому подивитися на проблему підготовки майбутніх музикантів-педагогів у музичних училищах, враховуючи сучасні теорії навчання і виховання.

Аналізуючи наукові праці таких учених як Ю.Б. Алієва, Г.М. Ципіна, Г.С.Тарасова, можна відзначити посилення інтересу до розробки гуманістичної парадигми у вузі: «Ця зміна парадигми повинна визначитися й у зміні спрямованості навчання майбутнього вчителя-музиканта. Необхідно переглянути систему цінностей і пріоритетів у вузівській музично-освітній політиці». [1,91]

Якщо говорити про теорію розвиваючого навчання у музичній педагогіці, то, насамперед, варто згадати ім'я Г.М. Ципіна. Вчений відзначав, що ведучі музично-дидактичні принципи «складені воедино, здатні утворити досить міцний фундамент розвиваючого навчання у виконавських класах». [10,143]. Г.М. Ципін мав на увазі такі принципи: збільшення обсягу використовуваного учбово-педагогічного матеріалу; прискорення темпів проходження певної частини навчального матеріалу; збільшення міри теоретичної ємності занять музичним виконавством; необхідність такої роботи з матеріалом, при якій з максимальною повнотою проявилися б самостійність, творча ініціатива учня. У цих принципах можна прослідкувати зв'язок між взаємовпливом багатосторонності знань і розвитком особистості.

У сучасній педагогіці виникло прагнення до поліфункціональної, різнобічної підготовки фахівців. О.С. Жаркова говорить що підготовка майбутнього фахівця з головного для нього предмету може і повинна бути поліфункціональною. Одним з напрямків такої роботи на музично-педагогічних факультетах вузів може стати навчання джазу.

«Джаз, як невід'ємна частина сучасного музичного мистецтва, відповідає вимогам до відновлення, оптимізації, гуманізації музично-педагогічної освіти. Навчання джазовому музикуванню додасть універсальності змісту навчання, яка містить у собі не абсолютизацію джазу, як інновації, а обмежений синтез, доповнення, поліфункціональність і комплексність.»[4, 27]

Говорячи про гуманістичну спрямованість у навчанні джазу, треба сказати про креативність. Вона виявляє себе у нестандартності мислення, оригінальності, у демократичному типі взаємин педагога й учня, де домінує співтворчість, яка є нормою виконавства джазової музики.

Актуальність теми статті обумовлена величезним інтересом до проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ з одного боку, і її слабкою розробленістю з іншого.

Що ж таке джаз у сучасній музичній культурі? З цього приводу буде доречним згадати відомий вислів Л. Армстронга, який на це питання одного разу відповів так: «Якщо ви питете, що таке джаз, цього вам не зрозуміти». Таке висловлювання метра джазової музики говорить про складність аналізу і визначення джазу з позицій традиційного музикознавства. Незважаючи на це, деякі дослідники намагалися виявити найбільш характерні особливості джазової музики. Наприклад, Ч. С'юбер визначає такі риси природи і характеру джазу:

1. Імпровізація і джазова експресивність.
2. Відчуття метроритмічності та джазове фразування.

ЗМІСТ

<i>Миколі Сергійовичу Янцуру — 50 років</i>	3
Янцур М. С. Науково-теоретична підготовка спеціалістів з професійної орієнтації учнівської молоді і незайнятого населення	6
Сидоренко В.К., Яровий К.О. Функції моделювання у педагогічній діяльності	16
Войтко А.І. До питання професійного самовизначення підлітків в сучасних умовах.....	20
Дещенко О.М. Аналіз теоретичних основ мотивації школярів у їх професійному самовизначенні	23
Павелків О.М. Формування професійних інтересів старшокласників у процесі факультативних занять.....	27
Коломієць М.Б. Мотиваційно-ціннісні аспекти вибору професії вчителя трудового навчання	31
Давидович В.О. Методологія і методи дослідження соціально-професійного зростання молодих робітників-випускників ПТУ	34
Шутич В.Г. Робота з пластмасами в початкових класах.....	38
Кирильчук Ю.В. Формування у старшокласників креслярсько-графічних навичок на заняттях з професійного навчання.....	41
Хоронжевський О.М. Теоретичні засади формування основ гігієнічної культури учнів в процесі трудової підготовки	43
Сиротенко Т.А., Погорєлова Т.Г. До питання визначення витрат часу на вивчення розділу „Рукоділля”.....	46
Щетина Н.П. Психологічні основи графічної діяльності у процесі читання та виконання креслень.....	49
Козьєр М.М., Дєєв С.С., Янцур М.С. Дидактичні основи застосування нових інформаційних технологій в графічній підготовці студентів.....	53
Білевич С.В. Історичні передумови інтеграції нарисної геометрії та креслення як навчальних предметів вищого навчального закладу освіти	58
Сингаївський Д.В. Удосконалення змісту підготовки студентів до керівництва технічною творчістю учнів	62
Галатюк Ю.М. Дидактичні механізми організації творчої пізнавальної діяльності.....	65
Бєлошицький О.О. З історії руху юних техніків Київщини	70
Канцємал П.П. Реалізація творчого підходу до оздоблення виробів засобами гравірування в гурткової роботі з учнями	74
Кардаш Н.В. Проблеми фахової підготовки вчителів трудового навчання з народних ремесел.....	76
Титаренко В.П. Естетичне виховання студентів педагогічно-індустріального факультету засобами декоративно-прикладної творчості	79
Стєшенко В.В. Особливості державної атестації випускників вищих педагогічних навчальних закладів освіти в умовах ступеневої освіти	82
Романюк І.М. Модульно-рейтинговий підхід до процесу підготовки військових спеціалістів	86
Кошелєв О.Л., Піддубна Н.Г. Удосконалення навчального процесу в педагогічному вузі шляхом формування в студентів процедур і операцій творчої пізнавальної діяльності	91
Лучкіна Л.В. Формування мовленнєвої культури майбутніх учителів технічного фаху засобами художньої літератури	95
Задорожна Л.В. Обґрунтування педагогіки як науки та мистецтва в педагогічних працях М.І. Дємкова.....	98
Зінченко Н.А. Критерії вивчення рівня сформованості елементів національної свідомості та патріотичного досвіду дитини	101
Сілкова Е.О. Внесок українських вчених в розробку особистісно-орієнтованих моделей навчання	108
Осницька Т.Р. С.Я. Дем’янчук про виховання учнівської молоді в дусі миру і взаєморозуміння.....	111
Гавриш Н.В. Словесна творчість як компонент художньо-мовленнєвої діяльності дітей в контексті використання синтезу мистецтв	113
Янцур Л.А. Ознайомлення дошкільників з творами образотворчого мистецтва.....	117
Бондарик М.В. Перші кроки в мистецтві	124
Крайнова Л.В. До проблеми інтелектуального та мовленнєвого розвитку дошкільників засобами екологічного виховання.....	127
Бондаренко Н.Б. Шляхи виховання основ духовних цінностей у старших дошкільників у сім’ї.....	132
Корякіна І.В. Особливості підготовки ліворуких дітей шостого року життя до навчання письма	135
Корєнева І.М. Індивідуалізація навчання – як необхідна умова розвитку спостережливості молодших школярів у процесі вивчення природничого матеріалу.....	140
Журба Л.В. Особливості змісту навчання іноземної мови як другої спеціальності у вищих педагогічних закладів освіти.....	143
Гордій Н.М. Розвиток жіночої освіти в педагогічній журналістиці ХІХ століття.....	148
Загородня Л.П. Розвиток й удосконалення техніки мовлення майбутніх вихователів дошкільного закладу в процесі вивчення курсу "Основи педагогічної майстерності"	154
Чернюшок О.В. Проблема інтеграції теоретичних знань з кольорознавства в практичну діяльність студентів спеціальності “Декоративно-прикладне мистецтво”	159
Пермінова С.О., Хорова педагогічна думка в ХVІІ ст. і «Музикійська грамати́ка» М. Ділецького	162
Шолудько Н.Г. Виховна роль аматорських об’єднань у структурі молодіжного дозвілля.....	167

Димченко С.С. Вплив ідей А. Штогаренка на формування першого українського камерного ансамблю баяністів	169
Тишик О.А. Прогресивна педагогічна думка другої половини XIX століття про необхідність підготовки вчителів співів для народної школи.....	172
Столярчук Б.Й. “Троїста музика” і її роль в українській інструментальній музиці	175
Терлецький М.М. Метроритм і графіка у процесі навчання музиканта-духовика	179
Крусь О.П. Народні пісенна творчість волинського краю: традиції, історія.....	185
Фарина М.П. До питання становлення української вокальної педагогіки.....	188
Ярмак Т.М. Інтерпретація фортепіанних творів В.А. Моцарта	190
Хилюк Н.Ф. Теоретико-педагогічні передумови музично-естетичного виховання в Україні	195
Хижко О.В. До проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ.....	197
Відомості про авторів	203

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 22

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Курченко Н.Б.
Комп'ютерна верстка Хом'як О.Л.

Здано до набору 18.07.2002 р. Підписано до друку 27.09.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 28,72. Обл. вид. арк. 29,72. Замовлення № 14/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. —
Рівне: РДГУ, 2002. — 207 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 3.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378 ББК 74.20